

Rytų kaimynystės atspindžiai

Informacinė svarbiausių Rytinės kaimynystės įvykių apžvalga

Nr. 17 (22) // 2010 12 19-12 31

EESC

Rytų Europos studijų centras

Vakarų valstybės nepripažino Baltarusijos prezidento rinkimų rezultatų

Šių metų gruodžio 19 d. įvyko Baltarusijos prezidento rinkimai. Baltarusijos Centrinės rinkimų komisijos (CRK) duomenimis, iš dešimties rinkimuose dalyvavusių kandidatų daugiausiai rinkėjų balsų gavo, ketvirtai kadencijai iš eilės perrinktas, Baltarusijos prezidentas A. Lukašenka (79,67 proc. rinkėjų balsų). Rinkėjų parama kitiems devyniems kandidatams svyravo nuo 0,48 proc. iki 2,56 proc. balsų. Prieš visus kandidatus balsavo 6,47% rinkėjų. Baltarusijos CRK duomenimis, Baltarusijos prezidento rinkimuose iš viso dalyvavo 90,66 proc. visų registruotų rinkėjų. Nepaisant to, kad A. Lukašenka užsitikrino akivaizdžią pergalę jau pirmajame rinkimų ture, tarptautinio sociologinių tyrimų centro SOCIUM balsavusiųjų apklausos (angl. *exit-poll*) duomenimis, rinkėjų balsai pasiskirstė kitaip: A. Lukašenka gavo 40,2% rinkėjų paramą, už kandidatą Vladimirą Nekliajevą balsavo 19,8% rinkėjų, už Andrejų Sanikovą – 11,5%. Baltarusijos opozicinių partijų atstovų, stebėjusių rinkimų eigą Minske, duomenimis, tik pusėje stebėtų rinkiminių apylinkių rinkimai apskritai įvyko, tai yra, balsuoti atėjo daugiau nei 50 % rinkėjų. Likusiose apylinkėse balsavo vidutiniškai apie 35-45 % registruotų rinkėjų. Baltarusijos prezidento rinkimų nesikaidrumą patvirtino ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO), įvertinusi, kad balsų skaičiavimo procedūra pusėje stebėtų rinkiminių apylinkių vyko blogai arba labai blogai, o patys rinkimai vertinami kaip neatitinkantys demokratijos standartų. Pagal Baltarusijos Konstituciją šalies prezidento inauguracija turi vykti ne vėliau kaip per du mėnesius nuo įvykusių rinkimų (tai yra A. Lukašenkos inauguracijos ceremonija turėtų vykti iki 2011 m. vasario 19 d.). Iki šių metų gruodžio 29 d. A. Lukašenką su pergale šalies prezidento rinkimuose pasveikino keliolikos valstybių (Armėnijos, Azerbaidžano, Irano, Kinijos, Kirgizijos, Kubos, Libijos, Uzbekistano, Rusijos, Sirijos, Turkijos, Turkmėnijos, Tadžikistano ir Vietnamo) vadovai.

Remiantis Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos pateiktomis išvadomis, ES ir JAV įvykčius Baltarusijos prezidento rinkimus pripažino nedemokratiškais, pasmerkė Baltarusijos vyriausybės neproporcingai panaudotą jėgą, išvaikant protestuotojų demonstracijas Minsko centre, bei paragino Baltarusijos vyriausybę nedelsiant paleisti visus sulaikytus protesto akcijų dalyvius. Priminsime, kad gruodžio 19 d. vakare Minsko centre kilusiose masinėse protesto akcijose dalyvavo nuo keliolikos iki keliasdešimt tūkstančių žmonių, nesutinkančių su Baltarusijos prezidento rinkimų rezultatais ir reikalaujančių A. Lukašenkos atsistatydinimo. Minėtos protesto akcijos, įsikišus Baltarusijos specialiosioms tarnyboms, buvo numalšintos jėga, apie 700 žmonių suimta, tarp jų sumušti ir suimti 7 iš 10 kandidatų, dalyvavusių Baltarusijos prezidento rinkimuose. Minėtiems kandidatams (Vladimirui Nekliajevui, Alesiu Michalevičiui, Grigorijui Kostusevui, Vitalijui Rymaševskui, Andrejui Sanikovui, Mikolai Statkevičiui ir Dmitrijui Usui) gresia

baudžiamoji atsakomybė ir įkalinimas nuo penkerių iki penkiolikos metų. 2010 m. gruodžio 24 d. Vokietijos, Čekijos, Švedijos ir Lenkijos užsienio reikalų ministrai paragino ES peržiūrėti santykius su Baltarusija ir atnaujinti sankcijas A. Lukašenkos režimui. ES valstybių užsienio reikalų ministrai Baltarusijos klausimą ketina svarstyti 2011 m. sausio pabaigoje.

■ Parengta remiantis: *Data.minsk.by, Kommersant.ru, RFE/RL, Belaruspartisan.org, Charter97.org*
(Nuotrauka iš RFE/RL)

Ukrainos Generalinė prokuratūra Julijai Timošenko ir jos aplinkos žmonėms pateikė kaltinimus dėl valstybės biudžeto grobstymo

Šių metų gruodžio 20 d. Ukrainos Generalinė prokuratūra buvusiai Ukrainos ministrei pirmininkei Julijai Timošenko pateikė kaltinimus dėl valstybės biudžeto grobstymo, kai jai einant ministrės pirmininkės pareigas buvo priimtas sprendimas dėl dalies lėšų (beveik 300 mln. JAV dolerių), gautų pardavus anglies dvideginio taršos kvotas, netikslingo panaudojimo. Ukrainos Generalinė prokuratūra iš J. Timošenko yra paėmusi pasižadėjimą neišvykti iš Kijevo, jai gresia įkalinimas iki 5 metų. Priminsime, kad nuo šių metų vasaros pradžios iki gruodžio 26 d. Ukrainos Generalinė prokuratūra yra iškėlus keliolika baudžiamųjų bylų dėl piktnaudžiavimo valdžia ne tik J. Timošenko, bet ir jos bendražygiams, savo laiku užėmusiems aukštas pareigas J. Timošenko vadovaujamojoje vyriausybėje. Tarp suimtų arba kaltinamų J. Timošenko komandos narių yra buvęs Ukrainos vidaus reikalų ministras Jurijus Lucenka, buvęs aplinkos apsaugos ministras Georgijus Filipčiukas, buvęs ekonomikos ministras Bogdanas Danilišinas, buvęs teisingumo ministro pavaduotojas Jevgenijus Korničiukas, buvęs Muitinės tarnybos vadovas Anatolijus Makarenka, buvęs kompanijos „Naftogaz Ukraina“ vadovo pavaduotojas Igoris Didenka ir kiti. Ukrainos generalinio prokuroro Viktoro Pšonkos teigimu, kaltinami asmenys valstybei padarė žalos virš 2,5 mlrd. JAV dolerių.

Ukrainos sociologinių tyrimų centro „Ukrainos barometras“ vadovo Viktoro Neboženkos nuomone, teisėsaugos institucijų pagalba persekiodama J. Timošenko ir jos aplinkos žmones valdančioji Regionų partija siekia „atsijoti“ valdžiai nelojalią opoziciją nuo „konstruktyvios“ (valdžiai lojalios) opozicijos, su kuria galima tartis. Pasak V. Neboženkos, minėtais J. Timošenko ir jos šalininkų sulaikymais Ukrainos valdžia, remdamasi Rusijos pavyzdžiu, kuria „valdomos demokratijos“ modelį. Ukrainos ekspertų manymu, būtent ekspremjerės J. Timošenko, o ne buvusio Ukrainos prezidento Viktoro Juščenko komanda persekiojama Ukrainos teisėsaugos institucijų. Viena vertus, 2004-2010 m. laikotarpiu galiojusi Ukrainos Konstitucija pagrindines valstybės valdymo funkcijas, kuriomis disponavo šalies prezidentas, perdavė ministrui pirmininkui. Antra vertus, buvęs Ukrainos prezidentas V. Juščenka ir jo aplinka (skirtingai nuo J. Timošenko) nekelia jokios realios grėsmės dabartinei Ukrainos valdžiai. Ekspertų nuomone, J. Timošenko, nepaisant jos populistinių nuostatų, kritusių reitingų ir žymios rinkėjų dalies pasitikėjimo netekimo ir toliau išlieka vienintelė reikšmingesnė opozicinių jėgų veikėja, kuri gali kandidatuoti tiek 2012 m. rugsėjo mėnesį vyksiančiose Ukrainos parlamento rinkimuose, tiek 2015 m. sausį vyksiančiuose šalies prezidento rinkimuose arba inicijuoti naująją „oranžinę“ revoliuciją. Nevyriausybinių organizacijų Vokietijos užsienio reikalų tarybos vyresniojo eksperto Aleksandro Rahro nuomone, jei Ukrainos valdžia tęs J. Timošenko teisinį persekiojimą, ES gali peržiūrėti savo santykius su Ukraina. ES J. Timošenko atžvilgiu vykdomą teisinį persekiojimą gali įvertinti kaip Ukrainos valdžios vykdomas politines represijas. Tokį įspūdį sustiprina ir pačios J. Timošenko asmenybės simbolinė reikšmė

vykusių 2010 m. Ukrainos prezidento rinkimuose (už J. Timošenko antrajame ture balsavo 11,6 mln. žmonių arba 45 proc. rinkimuose dalyvavusių rinkėjų).

■ Parengta remiantis: *Kommersant.ru, RFE/RL, Regnum.ru, Financial Times*
(Nuotrauka iš *Financial Times*)

Moldovos parlamentinės partijos susitarė dėl naujos valdančiosios koalicijos sudarymo

2010 m. gruodžio 29-30 d. vykusių konsultacijų metu, Moldovos demokratų, Liberalų demokratų ir Liberalų partijos susitarė dėl valdančiosios koalicijos sudarymo. Minėtas partijų susitarimas iš esmės reiškia, kad provakarietiškomis ir liberalių pažiūrų Moldovos politinėms partijoms, nepaisant vidinių nesutarimų, pavyko atkurti 2009-2010 m. Moldovą valdžiusio „Aljanso už europietišką integraciją“ sudėtį. Kita vertus, minėtos Moldovos valdančiosios koalicijos atkūrimas reiškia, kad politinė krizė Moldovoje tęsis ir toliau, nes koaliciją sudariusioms Demokratų, Liberalų demokratų ir Liberalų partijai neužtenka dviejų balsų, kad jos galėtų nutraukti nuo 2009 m. balandžio užsitęsusią politinę krizę šalyje. Priminsime, kad pagal

Moldovos Konstituciją, šalies prezidentas yra renkamas parlamento narių ir turi gauti ne mažiau nei 3/5 visų parlamento narių (61 balso) paramą. Moldovos parlamentui nepavykus du kartus iš eilės išrinkti prezidento, šalies parlamentas turi būti paleistas. Nuo 2009 m. balandžio Moldovoje įvyko treji parlamento ir ketveri šalies prezidento rinkimai. Šių metų lapkričio 28 d. išrinkto šalies parlamento bandymai išsirinkti Moldovos prezidentą būtų jau penktasis bandymas iš eilės. Priminsime, kad šių metų lapkričio 28 d. įvykusiųose Moldovos parlamento rinkimuose nei viena į Moldovos parlamentą patekusi politinė partija nesurinko absoliučios balsų daugumos. Moldovos Centrinės rinkimų komisijos duomenimis, lapkričio 28 d. įvykusiųose šalies parlamento rinkimuose Moldovos komunistų partija gavo 39, 29 proc. rinkėjų balsų (42 iš 101 parlamento vietų), Liberalų demokratų partija – 29,38 proc. balsų (32 vietas parlamente), Demokratų partija – 12,72 proc. (15 vietų parlamente), Liberalų partija – 9,96 proc. balsų (12 vietų parlamente). Iš karto po įvykusių parlamento rinkimų Moldovos ekspertai prognozavo, kad provakarietiškomis, liberalių pažiūrų partijoms Moldovos parlamente gavus tik 59 vietas, šios partijos (siekdamos nutraukti besitęsiančią Moldovos politinę krizę ir sudaryti efektyvią valdančiąją koaliciją) bus priverstos tartis su Moldovos komunistų partija. Nors minėtos ekspertų prognozės ir nepasitvirtino, pažymėtina, kad naujuoju Moldovos parlamento pirmininku paskirtas gana prieštarai vertinamas Demokratų partijos pirmininkas, buvęs Komunistų partijos narys, Marianas Lupu, kuris dėl valdančiosios koalicijos sudarymo anksčiau derėjosi su Moldovos komunistų partija. Naujasis Moldovos parlamento pirmininkas, bendru koalicijos partnerių sutarimu, iš karto buvo paskirtas ir laikinai einančiu šalies prezidento pareigas. Reikėtų akcentuoti, kad pagal Moldovos Konstitucijos nuostatas, šalies parlamento pirmininkas gali būti paskirtas laikinuoju šalies vadovu tik po nepavykusių prezidento rinkimų parlamente, o M. Lupu į laikinai einančio šalies prezidento pareigas buvo paskirtas nesulaukus šalies prezidento rinkimų. Tikėtina, kad M. Lupu paskyrimas Moldovos parlamento pirmininku ir faktiniu šalies vadovu yra savito sąjūdžio, sudaryto tarp provakarietiškų Moldovos partijų, išraiška: M. Lupu buvo paskirtas į minėtas pareigas, mainais už pažadą nesudaryti koalicijos su Moldovos komunistų partija.

■ Parengta remiantis: *RFE/RL, Regnum.ru*
(Nuotrauka iš *RFE/RL*)